

Gauke Andriesse
Nu ik er niet meer ben

2013
Uitgeverij XL
Leidschendam

I

Een paar minuten na achten kwam er een man uit een van de hoge kantoorgebouwen. Aan de overkant van de straat, onder de groen-wit-rode luifel van een pizzeria, leunde een donkere figuur tegen de gevel. Hij zag hoe de man recht tegenover hem zijn duim opstak naar de bewaker in de verlichte lobby en vervolgens omhoogkeek. Uit de donkere hemel viel een miezerige regen die uiteen werd geslagen door de krachtige wind die tussen de hoge gebouwen alle kanten leek op te gaan. Hij maakte aanstalten zijn paraplu open te vouwen maar bedacht zich en zette een bontmuts op waarvan de flappen zo lang waren dat ze over de kraag van zijn jas vielen.

De man die had staan wachten zei hardop, met een stem vol minachting, 'idiot', en maakte zich los van de gevel. Op de verbaasde blik van een vrouw die vlak langs hem liep, reageerde hij met: 'Ja, wat?' De toon was zo agressief dat ze geschrokken een stap opzij deed en haar pas versnelde. 'Kuthoer,' snauwde hij tegen haar rug, om vervolgens in beweging te komen. Nog steeds aan de andere kant van de straat lopend volgde hij de man met de bontmuts in de richting van Broadway. In de metro stapte hij een treinstel verder in, pakte zijn telefoon en toetste een nummer in. Vrijwel op hetzelfde moment werd er opgenomen.

‘We zijn onderweg.’

‘Waar ben je nu?’

‘In de metro. Nog een minuut of veertig. Veel langer moet het godverdomme ook niet duren.’

‘Wat?’

‘Ik heb twee uur in de kou gestaan. Ik voel godverdomme mijn pik niet meer. Als ik hem niet snel in een kut steek is het te laat.’

Geïrriteerd drukte hij het gesprek weg.

Een aantal haltes verder verlieten ze de metro, stapten over op de trein, verruilden die even later voor de bus, en stapten ten slotte uit bij de halte aan de rand van Weequahic Park. Ze waren angekommen in een stadsdeel dat in niets nog deed denken aan Manhattan; blok na blok van enkele verdiepingen hoge eentonige grijze appartementencomplexen, slechts zo nu en dan onderbroken door buurtwinkels, bewoond door een middenklasse die het maar nauwelijks kon bolwerken, die en masse’s ochtends de wijk verliet om er pas’s avonds terug te keren. Het enige dat de wijk nog iets van leven gaf, waren de bomen, sommige net zo oud als die in Weequahic Park, die met hun over de wegen en de stoep uitwaaijende takken en grillige vormen de monotonie nog enigszins wisten te doorbreken.

Voorovergebogen en met één hand op de muts, waarvan de flappen zo nu en dan werden opgelicht door de felle windvlagen, sloeg de man zonder op of om te zien

een brede straat in. Zijn achtervolger liep naar de auto die een meter of twintig van de hoek geparkeerd stond. Hij klopte op het dak, boog zich voorover naar het geopende raam en zei: 'Ga je gang. Hij is nu van jou', waarop hij bij de auto vandaan stapte en een sigaret opstak.

De auto wachtte even en begon met gedoofde lichten vaart te maken toen de man die ze hadden gevolgd ongeveer een meter of zeventig verder was gelopen. Op het moment dat hij overstak, werd hij vol geraakt. In plaats van over de motorkap te worden geslingerd, werd zijn lichaam met bruut geweld onder de auto getrokken en op volle snelheid een stuk meegesleurd. Toen de onderkant zich van hem losmaakte, schokten de achterwielen over het lichaam en verloor de bestuurder de controle. De auto maakte een paar wilde slingers, en leek even de rij geparkeerde auto's te gaan schampen voordat de chauffeur weer het rechte pad had gevonden. Hij minderde direct vaart, deed de auto-lichten aan en sloeg bij de eerste zijstraat af.

II

Als ik 's nachts naar het toilet moest, liep ik langs de tientallen kamers die al jarenlang leegstonden, door een lange, donkere gang die slechts werd verlicht door het gele licht van een lamp boven de ingang van de toiletruimte. Op die momenten was ik me er meer nog dan overdag van bewust dat ik werkelijk de enige bewoner was van deze vleugel van het klooster. De kamer waarin ik zelf sliep was spartaans ingericht; in de smalle, hoge ruimte stonden een bed, een eenvoudig houten bureau met stoel en een smalle kledingkast. Alles was even degelijk en vele tientallen jaren oud. Terwijl ik de weinige kleren die ik bij me had opborg, vroeg ik me af welke kleren er vroeger in deze kast hadden gelegen. Veel zal het niet geweest zijn. Op de brede vensterbank stond een vaasje met droogbloemen waarop zich het stof had verzameld van ik weet niet hoeveel jaren. De jonge vrouwen, in hun witte habijt, kapje over het haar, ketting van grove, donkere kralen en houten kruis op de borst, die ooit, in de bloei van hun leven, deze kamers hadden bewoond, waren er al heel lang geleden vertrokken, naar landen die toen enkel na wekenlang reizen bereikt konden worden.

Als ik weer in mijn slaapzak was gekropen en door de hoge, geopende ramen uitkeek op de donkere dennenbomen, met takken die ik bijna kon aanraken, voelde

ik me verbonden met iets wat er altijd was geweest en altijd zou zijn. In deze roerloze zomernacht leek alles tot stilstand te zijn gekomen en zonder echt tegen de slaap te vechten probeerde ik zo lang mogelijk wakker te blijven. Straks zou het voorbij zijn; voor mij als ik hier zou vertrekken, maar ook voor dit gebouw en de wereld waarvoor het stond en waaraan voorgoed een einde was gekomen. Het was een klein wonder dat ik deze plek had gevonden en er nog even deel van kon uitmaken.

Ik was per toeval op het klooster gestuit toen ik aan het wandelen was in de Belgische Ardennen. Hoewel gebouwd op een heuvel lag het verscholen in de bossen, op een paar kilometer afstand van het dichtstbijzijnde gehucht Sainte-Ode, en was het slechts bereikbaar over een onverharde weg waarin tractoren diepe sporen hadden getrokken. Het klooster bestond uit een centraal gedeelte en twee lange vleugels die zich in een wijd openstaande v naar achteren uitstrekten. Tot de rechtervleugel had ik geen toegang; daar woonden de laatst overgebleven hoogbejaarde zusters van de congregatie van de Zusters van Liefde van Jezus en Maria.

Hoewel het meer dan honderd jaar oude gebouw aan de buitenkant in een staat van verval verkeerde, was het binnen nog in een opmerkelijk goede conditie.

Het onder vele lagen verf bedekte houtwerk, de met nog immer glimmende gele tegels afgezette gangen en centrale toilet- en doucheruimtes, de zware radiatoren, de granieten wasbakken; het zou nog vele jaren kunnen doorstaan, maar zover zou het waarschijnlijk niet komen. Het tiental zusters dat er nu nog woonde zou binnen een aantal jaren moeten verhuizen.

Met de hoop nog iets aan inkomsten te verwerven en zo hun vertrek uit te stellen, hadden de zusters besloten een aantal kamers te verhuren, maar het was een halfslachtige poging. Voor de meeste toeristen was het geboden comfort verre van toereikend en ontbijten in een enorme, vrijwel lege ruimte, bediend door zusters die zo oud waren dat ze niet meer konden worden opgejaagd, was niet wat ze van een vakantie verwachtten. Oorspronkelijk van plan hooguit een paar nachten te blijven, was ik de tweede ochtend van mijn verblijf aan de praat geraakt met een van de zusters. Ik zat aan de achterkant van het gebouw, aan de rand van wat ooit een moestuin moest zijn geweest, toen zij kwam aanlopen. Na mij vriendelijk te hebben gegroet, ging ze aan de slag met een aantal verwilderde tomatenplanten. Langzaam en bedachtzaam wieden ze onkruid, haar knieën op een plastic zak, knipte ze dode takken weg, en legde de enkele tomaat die al rijp was op een bord. Zo nu en dan kwam ze overeind, rechte haar rug en stond even stil om op adem te komen. Tot dat

moment had ik nauwelijks acht geslagen op de verwilde boel voor me, maar toen ik haar aan het werk zag, begreep ik dat de moestuin toch nog werd gebruikt. Hoewel ik van plan was die dag te gaan wandelen, besloot ik haar mijn hulp aan te bieden.

Ze keek naar me op, vriendelijk en nauwelijks verbaasd, veegde haar handen af aan haar schort en stelde zich voor als zuster Laurentine.

‘Wat een bijzondere en mooie naam, Jager Havix,’ zei ze toen ik mij voorstelde. Ze keek me even aandachtig aan en zei: ‘De naam past ook goed bij u.’

Ik moest glimlachen en zei: ‘O?’

‘Ja, soms is dat zo, al moet u me niet vragen waarom.’ Nadat ze uit een kruiwagen wat verroest tuingereedschap had gehaald, werkten we zwijgend naast elkaar. Na een uurtje vroeg ze of ik iets wilde drinken en terwijl ze dat ging halen, liep ik met meer aandacht door de moestuin. Hoe beter ik ernaar keek, hoe meer ik ontdekte dat er nog best iets van te maken viel. Onkruid wieden, snoeien, opbinden; dan zou het er al een stuk beter aan toe zijn. Ik tilde een enorme pompoen op en legde die aan de rand.

Ze kwam terug met een thermoskan koffie en toen we naast elkaar zaten, met ons gezicht gericht naar de zon, zei ik: ‘Ik zou graag uw moestuin onder handen nemen. Als u dat goedvindt, natuurlijk. Er is nog best iets van te maken.’

Ze draaide zich naar me toe en zei: 'Het lukt ons inderdaad niet meer om alles bij te houden. Weet u dat toen ik jong was deze tuin het hele klooster van groente voorzag? Ik heb hier van 1942 tot 1950 gewoond, voordat ik werd uitgezonden. Toen waren we hier met wel tachtig zusters.'

Ze wees naar een plek achter in de tuin, naar een ondoordringbare kluwen van struiken en takken en zei: 'Daar staan frambozen- en bramenstruiken die wij nog hebben geplant. Nog ruim een maand en dan kunnen we er emmers vol van plukken.'

Terwijl ik naar haar gezicht keek, had ik een snelle rekensom gemaakt en me tot mijn verbazing gerealiseerd dat deze vrouw dichterbij de negentig dan bij de tachtig moest zijn. Lang voor mijn geboorte was zij al vertrokken naar een of ander ver land. In een tijd dat de wereld nog echt verre bestemmingen kende en er op de landkaarten nog witte plekken waren.

De dagen die volgden, werkte ik aan het begin van de ochtend met zuster Laurentine, dronk koffie met haar en ging dan alleen verder. 's Middags bracht ze me een paar boterhammen en een glas melk, bewonderde de resultaten van mijn werk, kwam even bij me zitten en liet me weer alleen. Ze moest steeds even op adem komen als ze iets had gezegd, maar ik merkte dat ze het fijn vond om te praten. En als ze vond dat ze het lang

genoeg over zichzelf had gehad, was het mijn beurt. Privédetective, woonachtig in de Amsterdamse Pijp, alleenstaand nadat mijn vrouw bij een ongeluk om het leven was gekomen, gespecialiseerd in het opsporen van verdwenen kostbaarheden, in het bijzonder oude schilderijen, voornamelijk werkend op *no cure, no pay*-basis, voor verzekeringsmaatschappijen, op dat vakgebied behorend tot een zeer select gezelschap, dermate succesvol dat ik een vermogen had opgebouwd dat me in staat stelde morgen al met pensioen te kunnen gaan, en met een vader die een bekend en overtuigd boedhist was geweest.

Als de schaduwen van de dennenbomen zo lang waren dat ze vrijwel de gehele moestuin bedekten, stopte ik, waste mijn gezicht en handen bij de buitenkraan, sloeg het stof van mijn kleren, bewaterde met een gietert het deel van de tuin dat ik had opgeknapt, genoot van het resultaat en liep de paar kilometer naar het dorp om daar op het terras van het enige restaurant te gaan eten. Vlees, aardappelen of frieten, iets van groente en een fles van het lokale bier. Het was lang geleden dat eten me zo goed had gesmaakt en dat een fles bier er zo goed bij paste. Om een uur of acht liep ik terug, om weer op het bankje bij de moestuin te gaan zitten. Ik had toestemming gekregen om het tuinafval te verbranden en als het donker was, stak ik de stapel afval